

Tisdagen den 6 november 1956

»Sagotant» i Björkvik

Det ligger mycket av saga och legend över en del av Björkvik, som är belägen mellan Viggarn och Akforsån. Det är ingen tillfällighet, att man just här träffar bygdespeimän, som alltjämt lever i minnet. An hör man talas om Gustaf Eriksson i Axtorp och hans son Ferdinand Gustafsson i Nyffe. Glaboln är också omtalad, han hette Fredrik Jonsson.

Om »Axtorpen» och »Nyffen» kan den förres dotter och den senares syster berätta ett och annat. Hon går alltjämt under namnet Anna i Nyffe, fastän hon längst delen av sitt liv hetat Anna Karlsson i Dalhagstugan.

Hennes make Rikard Karlsson gick bort för några år sedan, och Anna är nu nära 80 år. Men berätta kan hon ännu, och det inte bara om sin släkt. Fastän redan den är ett bra kapitel.

Rikard Karlsson var sjuk rätt länge:

— Jag är glad, att jag fick vara frisk, så jag kunde sköta honom, säger hon.

Men hon skulle snart drabbas av en ny sorg. Hennes son Gustaf, som är trädgårdsmästare och lagt ned ett mycket gott arbete på den del av Dalhagstugan, som han innehade, blev för något år sedan svårt sjuk, och en så gammal kvinna som Anna orkade inte med honom. Han är inackorderad på Björkviks ålderdomshem.

Om Anna i Nyffe efter detta inte fullt har sitt gamla humör i behåll, är inte förvåna någon. Men berätta kan hon än om sina minnen.

Om Ferdinand har berättats, att han började spela »så snart han kunde hålla i en fiol». Även fadern hade musikaliska anor, han lärde spela av sin morbror. Men även Fredrik Jonsson hade en föregångare, han kallas »Spel-Erker» och var med i Finska kriget 1809.

Gustaf Eriksson hade sin »musikestrad» bekom ett porste en bit från Tegnebo's skola. Hans första »fiol» var en liten låda, och stråken var av eget fabrikat. Det är inte alla, som har så bra ställt, att de — som en skämthistoria berättar — kan spekulera på en Stradivarius för 125,000 kr., för att sedan backa vid underrättelsen, att fabriken är nedlagd för länge sedan, så inte längre några reservdelar kan erhållas!

Men Anna i Nyffe kan också berätta något om »Spel-Erker». Han lärde sig av en gammal gumma i Finland något som sedan kallades Kolstupolskan. Han gick därefter och längtade efter, att det skulle bli lugnt och fredligt, så han fick resa hem. Det hände, att han grät när han spelade, och han kom så starkt in i musiken, att han inte kunde sluta, och man måste ta fiolen ifrån honom. Och så blev det kanske tal, att Näcken lärt honom spela. Sådant har berättats om flera gamla speimän i Björkvik.

Till de mera kusliga minnena hör »graven vid Axtorp». En person, som själv gjort slut på sin tillvaro, fick inte begravas i vigd jord, så var kyrkans lag. »Själv-

Anna i Nyffe.

spillingen» begravdes i skogen eller i något kärr. Nu finns en sådan grav i närheten av Axtorp. Minnet av tragedien levde rätt länge, och ännu för ett 70-tal år sedan var man rädd för att gå fram där. Men det sades, att björkar växte på den graven, vilket skulle betyda, att han som låg där, i alla fall blivit salig...

Nu finns inte så långt ifrån Nyffe ett torp, som heter Skuggbol. Närmast till hands ligger den tolkningen, att torpet ligger »i skuggan». Men det finns en annan tolkning: i trakten brukar »skuggor», eller spöken, uppehålla sig...

Då Anna i Nyffe var ung, kände hon till en kvinna, som hette Stina och som brukade gallra rovor vid Hovsta eller Marieberg. Hon var änka och bodde i en liten stuga tillsammans med sina barn. På morgonen, när hon gick till sitt arbete, kokade hon välling åt barnen, så det räckte hela dagen. Man får komma ihåg, att »normalarbetsdagen» då var 5—20, man skulle vara i arbete kl. 5 och stanna på gårdet till kl. 20... Men Stina var tydligen av bra virke: när hon var 70 år, gick hon som en ung flicka, och hon levde till 80.

Tiderna har ändrats betydligt, sedan »Sagotanten» i Dalhagstugan var barn. Hon tillhör dem som har gott minne och även har något att minnas. Själv är hon bland dem som man inte glömmet i första taget. Det enda felet med hennes minnen är, att så litet kan tecknas upp. För forskaren är det kanske inte mycket som kan kallas nytt, men den stora allmänheten har glömt det mesta. Vad man bestämt vågar påstå, är att Björkvik ännu inte är utforskat.